

Iubirea – ca factor explicativ al lumii

Ana Bazac

GCI

13 martie 2014

Metoda

- Filosofia pune sub semnul întrebării **opiniile** și **conceptele științifice** (în acest sens, are **simțul umorului**: Descartes; îndoiala – atitudine, nu caracteristică a obiectului; îndoiala despre cunoștințe/adevăr → despre limbaj (Wittgenstein) și vocabulare (Rorty); modestia ca atitudine filosofică = auto/critică, dar nu a nu te lua în serios; a nu lua în serios cunoștințele.. = a deprecia știința/cercetarea/cunoașterea: **știința are simțul umorului tocmai pentru că / întrucât se ia în serios**)
- Conceptele și concepțiile despre lucruri – istorice; ≠ ar fi relativiste (relativism moral/atitudinal), ci doar **relative la cadrul social-istoric**
- Schimbarea concepțiilor → **proeminența** istorică a unor concepte, dar și schimbarea **senzurilor** lor
- Conceptele se redau prin multe **sinonime** care nu se suprapun niciodată perfect (ex. iubire, simpatie, empatie, prietenie, umanism) / prin **termeni-satelit** care creează atmosfera sensurilor intenționate de concept/idee (ex. amor, farmec, ardoare, pasiune, regret pentru lipsă (*desiderium*), satisfacție, bucurie, fericire, sentiment, **încântare**)

Metoda filosofiei aplicată la problema iubirii ca factor explicativ

- **Nu simplificare** (nu disjuncția între entități separate, nu reducerea la 1 element simplu, nu expulzarea a ce nu intră în schemă)
- **Nu “idealizare”** (a crede că ideea acoperă tot realul)
(“idealizarea” ≠ refuzul modelului/ideal-tipului)
- **Nu raționalizare** (a închide realitatea într-un sistem și a o socoti doar astfel rațională)
- **Nu “normalizare”** (eliminarea straniului, misterului, ireductibilului)
- **Morin, *La Méthode*, t.1, p. 16** (iubirea – complexitate emergentă și trăită)

**Sinonimele arată nuanțele dorite
Omul creează și stăpânește nuanțele**

- “‘When I use a word’ Humpty Dumpty said in a rather scornful tone, ‘it means just what I choose it to mean, **neither more nor less.**’ ‘The question is,’ said Alice, ‘whether you can make words mean so many different things.’ ‘The question is,’ said Humpty Dumpty ‘who is to be **master,** that’s all’”

Operația cognitivă de echivalare a iubirii interumane (de familie, sexuală) cu relațiile din lumea anorganică

- Iubirea interumană, spontană dar și evidentă pentru om a fost extrapolată în lumea vie (dar iubirea umană presupune **conștiință**, **limbaj**, nu este echivalentă cu procesul sexual al animalelor)
- Iubirea interumană a fost extrapolată și materiei anorganice: **Empedocle** iubire-ură, **Heraclit** cald-rece, război-pace, ud-uscat: **armonia opușilor** (*coincidentia oppositorum*, Nicolaus Cusanus; maniheismul); **atracție-respingere** →
- **Relația** – la fel sau chiar mai constitutivă decât corpusculii; teoria magnetului (magnetismul animal – Mesmer, biomagnetism); mecanica cuantică
- O relație specială: **conatus** (**Thomas Aquinas**, **Spinoza**, **Leibniz**, **Schopenhauer** (*Wille zum Leben* → *iubire*), **Bergson** (→ *bucuria vieții*))
- O altă relație specială: cea de **cunoaștere** a lumii: asimetria e în favoarea omului

→ Soluțiile explicative nu agreează monismul/nu sunt unilaterale

- Nu doar iubirea
- Soluția maniheistă (lupta dintre bun/lumină/spirit – rău/întuneric/materie): și și
- Exagerările într-o direcție sau alta:
 - * nu în ontologie (**Leone Ebreo**, 1535)
 - * în societate:
 - *homo homini lupus* (**Plaut, Hobbes**), egoism (**Lash**, *The Culture of Narcissism*), indiferență față de societate (**Stiegler**, 2003, industria culturală a egoismului prin marketing)
 - dulcegărie ipocrită (duce la respingere; pentru a induce acceptarea contradicțiilor)
 - * privind omul (teorii unilaterale asupra iubirii, dar...)

Ce este iubirea *umană*?

- **Avânt** (sanscr. *r/er: rati* – iubire; *urdhvaM* – avânt, însuflețire; înălțat – *urdhva* → *erectus*)
 - **Comunicare/ întrebare** (*ερως; ερώτημα* – întrebare, sanscr. *paripRcchA*)
 - **Încântare** (sanscr. *rati*)
 - **Fericire, extaz, beatitudine** (*nirvRti*)
- **
- **Încredere**: primul sentiment ontologic (**Løgstrup**)
 - **Apartenență (reciprocă)**: al doilea sentiment ontologic
 - **Urmărirea perfecțiunii umane** (*conatus* +, ca relație, avânt): **Al treilea**
- !! **Umanizarea relațiilor sociale**: gingășie, sensibilitate, dăruire
(**Precht**, POURQUOI CHERCHONS-NOUS TOUJOUR PLUS L'AMOUR ?
Et pourquoi le trouvons-nous de moins en moins ?)

Tipuri de iubire umană

- **Premisa** sexuală – **prima evidență** (dar omul **umanizează** premisa; **Platon**, *Lysis* – căutarea perfecțiunii; Noica, *Don Juan*)
- **Altă premisă telurică**: iubirea mamei pentru copii (modelată teoretic în creștinism)
- **Prietenia – forma caldă a socialității** (mai mult decât colaborare); ce fel de prietenii?
- **Umanismul** – disponibilitatea de a-i considera **persoane**/demni pe toți oamenii (este mai mult decât milă și caritate) (nu trebuie “să-i iubești”, ci să-i consideri demni)
- **Metafora iubirii absolute**
- **Iubirea de obiecte, iubirea de valori**

Umanism

- Renascentist (demnitate, demnitatea **fiecăruia**)
- Epistemologic pragmatist (w. James): adevărul – caracteristică a ideilor ce constă în corespondența sa cu așteptările (relații fructuoase cu lumea), **dincolo de idealurile absolute de rigoare și finalitate**; (desigur, adevărul e cel verificabil, atestat, confirmat, întărit, dovedit, probat)
- **Deconstruit** (Adorno, Heidegger, Derrida) (în numele ideologiei “umaniste” au avut loc acțiuni antiumane; pentru ca omul să trăiască în mod uman el nu mai trebuie să-și uite destinul de a căuta esența)

Grade și pe cine să iubești

- **Simpatie** (preocupare pozitivă pentru celălalt), **empatie** (capacitatea de a recunoaște sentimentele), **prietenie**, **iubire**, **umanism**

↓
- **Pe aproapele tău** (expresia denotă cunoașterea iubirii de sine: conatus ≠ egoism) : **1) sens figurat** (congenerii / toți (Remarque); **2) sens literal** (dar pe cei îndepărtați?)